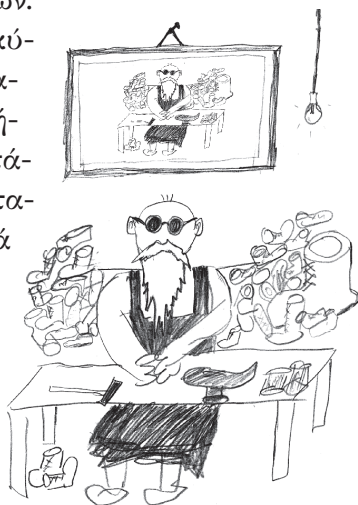

Το Χωνευτήριο των Βιβλίων

ΓΙΑ ΝΑ ΜΠΕΙΣ ΣΤΟ ΥΠΟΓΕΙΟ μαγαζάκι του παπα-Γιάννη έπρεπε πρώτα να εντοπίσεις τον αριθμό 13 στην οδό της Ένδοξης Τρικλοποδιάς, κοντά στην προκουμαία. Πράγμα καθόλου δύσκολο, καθώς εκεί ήταν χτισμένο το μόνο πολυώροφο, ιδιόκτητο σπίτι του Σμου, κατοικία καπεταναίων και προεστών.

Για να φτάσεις στην κύρια είσοδο, ανέβαινες μια λαμπρή, πλατιά σκάλα με σφυρήλατα κάγκελα και αγαλματάκια από μάρμαρο που παρίσταναν ξεβράκωτα στρουμπουλά παιδάκια με φτερά, τόξα και βέλη. Εμάς, τώρα, μας ενδιαφέρει τι γίνεται κάτω από τη σκάλα, εκεί που είναι το χαντάκι για τα νερά της βροχής.

Το χαντάκι αυτό ήταν τόσο μεγάλο όσο για να χωρέσει ένας άνθρωπος στο ύψος και τρεις άνθρωποι ξαπλωμένοι στο μήκος. Δε θα το λέγαμε

ακριβώς σοκάκι, ούτε καν καλντερίμι, πάντως ο παπα-Γιάννης είχε απαιτήσει να μπει επισήμως στο σχέδιο πόλεως με την ένδειξη «Πέρασμα». Μετά από πολλές και επίμονες επισκέψεις στην πολεοδομία, οι υπάλληλοι αγανακτισμένοι του έδωσαν όνομα και αριθμό κανονικά: «Πέρασμα-Ένδοξης-Τρικλοποδιάς-Κάτω-από-τη-Σκάλα, 13».

Στο Πέρασμα βρισκόταν κανείς αν ήταν άτυχος, περιέργος ή καλά πληροφορημένος. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, αυτό που έβλεπε αμέσως ήταν μια μικρή καφετιά πόρτα, μισοχωμένη στο έδαφος. Χιλιάδες μικρές τρυπούλες πάνω στην πόρτα πρόδιδαν το πέρασμα μιας απίστευτης ποικιλίας εντόμων που πρέπει να έζησαν καλά τη ζωή τους μασουλώντας αρχαία ξυλεία. Πάνω από το πόμολο και με μικρά μαύρα γράμματα υπήρχε η επιγραφή

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΚΑΠΝΟΣ – ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ
ΠΑΠΟΥΤΣΙΩΝ – ΕΥΧΕΛΑΙΑ –
ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΦΗΤΕΙΕΣ ΚΤΛ

Γυρνώντας αυτό το πόμολο, αν βέβαια ο παπα-Γιάννης δεν είχε κλειδώσει από μέσα, έπρεπε πρώτα να προσέχεις μην ξεκολλήσουν οι μεντεσέδες και σου μείνει ολόκληρη η πόρτα στα χέρια.

Έπειτα, κατεβαίνοντας τα τρία σκαλιά έπρεπε να προσέχεις μη χτυπήσει το κεφάλι σου στο επικλινές ταβάνι.

Τότε, ευθεία μπροστά έβλεπες έναν στενό διάδρομο χωρίς καμιά διακόσμηση εκτός από έναν μικρό καθρέφτη κρεμασμένο στο βάθος, εκεί ακριβώς που ο διάδρομος έστριβε προς τα αριστερά.

Από το τζάμι του καθρέφτη αντίκριζες για πρώτη φορά τον παπα-Γιάννη να δουλεύει σε ένα δωμάτιο στο βάθος. Βέβαια, με τον ίδιο τρόπο μπορούσε να σε δει και αυτός. Ο καθρέφτης έπαιζε τον ίδιο ρόλο σαν να τον είχαν βάλει σε αυτοκινητόδρομο. Ήταν εκεί για να ξέρουν όλοι τι τους έρχεται σε λίγο.

Το τσαγκάρικο του παπα-Γιάννη, μετά τον διάδρομο με τον καθρέφτη, είχε μία ακόμα δυσκολία: την πιο χαμηλή πόρτα σε ολόκληρο τον Σβίγγο. Οι επισκέπτες έπρεπε να διπλωθούν στα δύο για να περάσουν. Ο παπα-Γιάννης εξηγούσε πως αυτή η πόρτα δίδασκε καλούς τρόπους, γιατί ανάγκαζε τους πάντες να υποκλιθούν μπαίνοντας. Ο μόνος που δε χρειαζόταν να υποκλιθεί ήταν ο παπα-Γιάννης, ο οποίος δεν ξεπερνούσε το ένα και πενήντα.

Μέσα στο τσαγκάρικο ο χώρος για μανούβρες ήταν ελάχιστος. Βουνά από παπούτσια κάθε είδους ήταν στοιβαγμένα σε κάθε τοίχο, από το πάτωμα μέχρι ψηλά. Βέβαια, το «ψηλά» είναι μια λέξη σχετική, αφού το τσαγκάρικο είχε πολύ χαμηλό ταβάνι. Η αλήθεια είναι πως έμοιαζε με φωλιά ενός απίθανου ζώου που, αντί για άχυρα, φτερά και ξυλαράκια, μαζεύει παπούτσια. Παπούτσια τόσο μικρά που μόνο σε ακρίδες θα χωρούσαν και άλλα τόσο μεγάλα που μάλλον ο δημιουργός τους δεν είχε αποφασίσει τι θέλει να φτιάξει, κάτι για να φοράει στα πόδια ή κάτι για να κάνει βαρκάδα. Ο παπα-Γιάννης πρέπει να είχε πολύ παράξενη πελατεία.

Ανάμεσα στο παπουτσομάνι υπήρχε ένα ξέφωτο, όπου ο διάσημος τσαγκάρης-προφήτης του Σμου είχε βάλει ένα χαμηλό τραπεζάκι με σύνεργα, σφυριά, βαζά-

κια γεμάτα με πρόκες, κόλλες σε σωληνάρια και δίπλα του ένα ξύλινο σκαμνί με επένδυση από αφρολέξ για να είναι κάπως μαλακότερο. Στο κιτρινισμένο ταβάνι κρεμόταν ένα καλώδιο με μικρό γλόμπο. Γύρω από αυτό το πρωτόγονο φωτιστικό παραφυλούσαν λαίμαργα μια ντουζίνα κολλητικές μυγοπαγίδες.

Μόλις η Ισιδώρα μπήκε στο μαγαζί και κατάφερε να στερεώσει την εξώπορτα στη θέση της, άκουσε τον παπα-Γιάννη να μονολογεί. Κατέβηκε τα τρία σκαλιά και τον είδε από τον καθρέφτη να καρφώνει τη σόλα μιας μπότας πάνω στο καλαπόδι του. Εκείνος δεν την είχε δει ακόμα. Φαινόταν ειλικρινά απασχολημένος.

Σφιγμένες ανάμεσα στα χείλη του είχε μικρές πρόκες, που τις έπαιρνε μία μία και τις κάρφωνε. Μεταξύ των χτύπων του σφυριού ακούγονταν τα όσα μουρμούριζε από τις άκριες των δοντιών του.

Ο παπα-Γιάννης ήταν γνωστός για τους μεγάλους προφητικούς διαλόγους που είχε με μοναδικό συνομιλητή τον εαυτό του. Πολλοί ήταν εκείνοι που έκαναν διάφορα κόλπα προκειμένου να κρυφακούσουν έναν τέτοιο διάλογο, γιατί πίστευαν πως εκεί έβλεπε κανείς την προφητική ικανότητα του παπα-Γιάννη σε όλο της το μεγαλείο.

«Ε; Ποιος; Κεφάλαιο 32, στίχος 74;» έλεγε. «Μισό λεπτό να σκεφτώ... Θα σε λιώσω όπως το κερι μπροστά στη φωτιά; Χα! Βλακείες. Και εγώ σου απαντώ, κεφάλαιο 85, στίχος 234 από το μεγάλο Βιβλίο των Προειδοποιήσεων του Σουρτού Νεφέτ Πασά που λέει: Θα σε κλοτσήσω όπως ο μανιασμένος γάιδαρος εκεί που δεν το περιμένεις! Τι πράγμα; Κεφάλαιο 65, στίχος 33-34, Η Ψυχή σου θα καίγεται στην κόλαση; Γελούια κόλπα,

γελοία σου λέω. Πάρε από εμένα το κεφάλαιο 78, στίχος 567 από το αριστούργημα του φιλοσόφου Σπινιαλόζα που λέει: *Φτηνά τα κόλπα σου και οι απειλές σου, τα αγοράζει κανείς από τους γυρολόγους. Για να σε ακούσω τώρα! Τι; Μίλα πιο δυνατά, δεν είμαι ο νέος που ήξερες. Στίχος 34; Ξέχασες να μου πεις το κεφάλαιο. Α, κεφάλαιο 75. Κάτσε να θυμηθώ... Και τρώγοντας τρία κιλά μπακλαβά θα αυτοκτονήσεις; Όχι, αυτό είναι από άλλο βιβλίο...»*

Ο παπα-Γιάννης, που δεν είχε προσέξει τον καθρέφτη, είδε την Ισιδώρα να έρχεται ξαφνικά προς το μέρος του περνώντας τη χαμηλή πόρτα. Άνοιξε τα μάτια του διάπλατα και από την έκπληξη κατάπιε όσες πρόκες είχε στα χείλη του.

Η Ισιδώρα, βλέποντας το ατύχημα, σηκώθηκε απότομα να τον βοηθήσει και χτύπησε το κεφάλι της στο χαμηλό ταβάνι. Είχε πανικοβληθεί: οι πρόκες ήταν πολλές!

Ο παπα-Γιάννης, όμως, που φαινόταν μια χαρά, την κοιτούσε με κατατρομαγμένο πρόσωπο.

«Παπα-Γιάννη, είσαι καλά;» είπε η Ισιδώρα ξύνοντας την κορφή του κεφαλιού της.

«Εσύ μόλις χτύπησες το κεφάλι σου και ρωτάς εμένα αν είμαι καλά;» απόρησε ο παπα-Γιάννης. «Εγώ καλά είμαι, εσύ καλά είσαι;»

«Συγγνώμη, δεν ήξερα ότι θα σε ξάφνιαζα, είπα να χτυπήσω αλλά η πόρτα σου είναι ετοιμόρροπη... Οι πρόκες, τις κατάπιες όλες!»

«Α, γι' αυτό κάνεις έτσι; Μη στεναχωριέσαι». Ο παπα-Γιάννης σήκωσε το ροζιασμένο χεράκι του σε ένδειξη καθησυχασμού. «Έχει συμβεί πολλές φορές. Θα τις κάνω κακά το απόγευμα. Είναι καλές για το παχύ

έντερο. Το καθαρίζουν σαν γυαλόχαρτο, σαν το συρματάκι για τα πιάτα της κουζίνας, ξέρεις. Να, πάρε μερικές για τις δύσκολες ώρες».

«Όχι, ευχαριστώ».

«Πάρε, σου λέω, χρησιμεύουν και όταν θέλεις να ξύσεις την μπογιά από το ολοκαίνουριο κάρο του γείτονα που μισείς».

Η Ισιδώρα, που δεν ήθελε να τον αποχερίσει, πήρε τις πρόκες και τις έβαλε στην τσέπη της. Ο παπα-Γιάννης σταύρωσε ευχαριστημένος τα χέρια του πάνω στο τραπέζακι.

«Και τι άλλο μπορώ να κάνω για σένα εκτός από το να σου χαρίσω αυτές τις ωφέλιμες πρόκες;» ρώτησε.

Η Ισιδώρα έδειξε ένα κάδρο που ήταν κρεμασμένο πίσω από τον πάγκο εργασίας. Παρίστανε το πορτρέτο του παπα-Γιάννη όπως ήταν νεότερος, μα καθισμένος στην ίδια ακριβώς στάση με αυτήν που είχε τώρα.

«Εσύ είσαι αυτός;»

Ο παπα-Γιάννης γύρισε να κοιτάξει λες και δεν ήταν σίγουρος.

«Ναι, εγώ είμαι αυτός, στα νιάτα μου. Τώρα είμαι πιο όμορφος και πιο σοφός. Άσε αυτό τον βλάκα, εμένα να κοιτάς. Εκτός και αν θες να κοιτάξεις τον άλλον».

«Ποιον άλλον;» Η Ισιδώρα ήταν σίγουρη πως δεν υπήρχε κανείς άλλος στο τσαγκάρικο. Θα έπρεπε να ήταν θαμμένος κάτω από τα παπούτσια.

«Τον άλλον. Αν πας κοντά στο κάδρο που δείχνει εμένα, θα δεις πως μέσα του και πίσω από τον νεότερο εαυτό μου, υπάρχει ακόμα ένα κάδρο ζωγραφισμένο

που δείχνει πάλι εμένα, σε κάποια άλλη εποχή».

«Όταν ήσουν νεότερος;»

«Μπορεί. Ίσως όμως και να δείχνει πώς θα είμαι όταν γεράσω κι άλλο».

Η Ισιδώρα αναρωτήθηκε μήπως μέσα στο κάδρο του κάδρου ήταν ζωγραφισμένος ακόμα ένας παπα-Γιάννης και ούτω καθεξής.

Ξαφνικά το δωμάτιο της φάνηκε ατέλειωτο, το κάδρο μια τρύπα με άπειρο βάθος.

«Ήρθε πάλι στο σπίτι σου;» ρώτησε ο παπα-Γιάννης. Η φωνή του έφερε την Ισιδώρα πίσω στο μαγαζάκι, που έγινε και πάλι μικρό.

«Δεν ήταν μόνος του αυτήν τη φορά. Έφερε και παρέα, άλλους τρεις. Είμαι σίγουρη πως ήταν Δαίμονες».

«Μη βιάζεσαι, Ισιδώρα» είπε ο παπα-Γιάννης καθιζόντας τα γυαλιά του με ένα στουπί. «Περιγράψε τους μια στιγμή, θέλω να κρίνω μόνος μου».

«Ο πρώτος ήταν ο συνηθισμένος, αυτός που σου έχω πει πως έχει ξανάρθει δυο φορές με τις ίδιες απαιτήσεις, τα ίδια κοπλιμέντα. Οι άλλοι δυο του έμοιαζαν, λίγο πιο αρρενωποί ίσως, κάτω από τους μανδύες πρέπει να φορούσαν κάποια πανοπλία. Χρυσοποίκιλη και ασημένια, δεν πρόσεξα τα στολίδια της, δεν είχα χρόνο. Βοηθούσαν τον πρώτο άγγελο».

Ο παπα-Γιάννης σταμάτησε να τρίβει τους χοντρούς φακούς.

«Τον βοηθούσαν; Θέλεις να πεις πως...»

«Θεϊκό πλάσμα ή όχι, αυτή είναι η ζωή μου και κανείς δε θα μου πει πώς να τη ζήσω. Δεν ήθελα να του κάνω κακό, ήθελα μόνο να τον τρομάξω».

«Τι ακριβώς του έκανες;»

«Τον έδεσα μακριά μου».

«Μάλιστα. Είτε Άγγελοι λοιπόν είτε Δαίμονες, τώρα είναι έξω φρενών μαζί σου».

«Ναι, είπαν πως και ο Κύριος είναι θυμωμένος με μένα. Πως θα πεθάνω για να δοξαστεί. Πως έρχεται σαν λύκος».

«Χμ! Ο Κύριος πάντα παρουσιάζεται σαν Αμνός, σαν άκακο αρνάκι. Είσαι σίγουρη πως τον παρομοίασαν με λύκο;»

«Αυτός που μου το είπε ήταν ο τρίτος Δαίμονας. Τέλος πάντων, ο τρίτος Άγγελος ή ό,τι άλλο ήταν. Ένας δίχως πρόσωπο».

«Ενδιαφέρον, συνέχισε».

«Με εντόπισε καθώς ήμουν σε ξόρκι Αφομοίωσης. Με τράβηξε από το πάτωμα σαν τιτάνας και με το άγιγμά του έχασα κάθε δύναμη και κάθε κουράγιο».

«Βρόμικος, σκισμένα ρούχα, γκριζες φτερούγες;»

«Αυτός».

Ο παπα-Γιάννης σηκώθηκε από το κάθισμά του. Κοίταξε για λίγο την Ισιδώρα και έπειτα έσκυψε κάτω από το τραπεζάκι. Συνέχισε να ψάχνει τριγύρω μπουσουλώντας.

«Τι ψάχνεις, παπα-Γιάννη;»

«Είμαι να σκάσω! Έχω χάσει το χρυσό δαχτυλίδι που μου είχε δώσει η παπαδιά στους αρραβώνες μας».

«Πότε το έχασες;»

«Μπα, πάνε δέκα χρόνια τώρα... Είμαι να σκάσω!»

Η Ισιδώρα πήρε από το χέρι τον παπα-Γιάννη και τον κάθισε στο σκαμνάκι του. Τον χάιδεψε στην πλάτη και του υποσχέθηκε πως θα τον βοηθήσει να βρει αυτό που έψαχνε. Ο παπα-Γιάννης κλαψούρισε λίγο ακόμα για το χαμένο κειμήλιο και έπειτα συνέχισε να καρφώ-

νει την μπότα που είχε αφήσει ακάμωτη.

Η Ισιδώρα κάθισε σε μια γωνιά παραμερίζοντας μερικές παρδαλές γόβες και περίμενε να συνέλθει ο παπα-Γιάννης από την ταραχή του.

«ΒΟΗΘΑ ΜΕ ΛΙΓΟ». Ο παπα-Γιάννης άρχισε να βγάζει τα παπούτσια από κάποιο σημείο πετώντας τα πίσω από την πλάτη του. «Βοήθα με να φτάσουμε στο πάτωμα. Τα αναθεματισμένα τα παπούτσια είναι παντού. Μα ποιος τα έβαλε εδώ πέρα; Εγώ, ε; Μα ποιος άλλος... Βοήθα με, Ισιδώρα, πρέπει να βρούμε την καταπακτή. Κάπου εδώ είναι».

«Ποια καταπακτή;»

«Πρέπει να μπούμε στο Χωνευτήρι των Βιβλίων, είναι βαθιά κάτω από το τσαγκάριχο. Πρέπει να μάθουμε αν αυτός που είδες ήταν... Τέλος πάντων, πρέπει να μάθουμε, να δούμε τι λένε τα Σημάδια».

Ο παπα-Γιάννης έπιασε να βρίζει με τρομερές βρισιές τις σόλες κάποιων παπουτσιών, έπειτα τα κορδόνια τους.

«Αν ήταν ποιος;»

«Ένας μόνο ταιριάζει στην περιγραφή σου, Ισιδώρα. Και είμαι σίγουρος πως κανένας Δαίμονας δεν έχει τολμήσει να τον μιμηθεί. Μιλάμε για τον Γαβριήλ, τον πρώτο από τους τέσσερις Στρατηγούς των Αγγέλων. Είναι γνωστός ως ο Άγγελος του Κρίνου και, αν τον είδες, τότε σίγουρα αυτοί που σε επισκέπτονται είναι πράγματι Άγγελοι του Κυρίου».

«Γαβριήλ;»

«Σκάβε, Ισιδώρα» είπε ο παπα-Γιάννης ενθουσια-

σμένος «σκάβε, ρίχνε τα παπούτσια στον διάδρομο, μη νοιάζεσαι αν μπερδευτούν, έτσι κι αλλιώς έχω δεκαετίες να πουλήσω κάποιο ζευγάρι».

Για κάμποση ώρα δούλευαν αμίλητοι. Είχαν δύσκολο έργο μπροστά τους, τα παπούτσια κατρακυλούσαν από παντού και γέμιζαν την τρύπα που οι δυο τους πάσχιζαν να φτιάξουν. Σιγά σιγά, όμως, καθώς το δωμάτιο άδειαζε και ο διάδρομος πίσω τους γέμιζε, έκαναν κάποια πρόοδο και είδαν τα πρώτα κομμάτια από τις πλάκες του πατώματος.

Σε κάποιο σημείο πρόβαλε μια άκρη της καταπακτής.

«Εδώ είναι, εδώ! Λίγα παπούτσια ακόμα...»

«Παπα-Γιάννη, δε μου έχεις πει ποτέ γι' αυτό το Χωνευτήρι».

«Τη λέξη “χωνευτήρι” την ξέρεις;»

«Έχει να κάνει με το ρήμα “χωνεύω”;»

«Μάλλον από εκεί προέρχεται. Ναι, καταπίνω, χωνεύω. Λοιπόν, θα έχεις πάει, φαντάζομαι, στο νεκροταφείο δίπλα στο Κάστρο. Απομακρυσμένο από τους τάφους, κάτω από τα κυπαρίσσια στα δυτικά, υπάρχει ένα μικρό σπιτάκι σαν κοντοστούπης μιναρές, το έχεις παρατηρήσει;»

Η Ισιδώρα προσπάθησε να θυμηθεί. Η εικόνα του μικρού κτίσματος πρόβαλε αχνά στον νου της· ήταν κάτι που δεν έκανε μεγάλη εντύπωση, σαν αποθηκούλα με μυτερή σκεπή, ασπρισμένη με ασβέστη. Είχε μια πόρτα δυσανάλογα μεγάλη, από ατόφιο σίδηρο, πάντα κλειδωμένη με βαρύ λουκέτο. Δυο μικρές σχισμές πάνω της ήταν καμωμένες με τέτοιο τρόπο ώστε μόνο ο αέρας να μπαينوβγαίνει και σίγουρα όχι το βλέμμα των περιέρ-

γων. Μια πόρτα σαν κατσούφικο τεθωρακισμένο.

«Λοιπόν» συνέχισε ο παπα-Γιάννης «εκεί μέσα είναι το Χωνευτήριο του νεκροταφείου. Όταν μπεις δε βλέπεις τίποτα άλλο παρά μερικά εικονίσματα στους τοίχους, κάποιο καντήλι και στο πάτωμα μια μικρή λαμαρίνα τετράγωνη. Αν σηκώσεις τη λαμαρίνα θα δεις από κάτω το στόμιο μιας στενής τρύπας. Η τρύπα είναι πολύ βαθιά, μη γελιέσαι. Και με φακό ακόμα δε βλέπεις τον πάτο της, αν δηλαδή βρεις το θάρρος να σκύψεις από πάνω της για να κοιτάξεις. Εκεί μέσα είναι που πετούν τα κόκαλα των παλιών πεθαμένων.

»Θυμάμαι, μικρός, όταν βοηθούσα τη θεία μου την καντηλανάφτισσα να μεταφέρει τα κόκαλα κάποιου. Ήταν πάντα μαζί μας κάποιος παπάς και εγώ τον παρακαλούσα να ρίξω τα κόκαλα μέσα στην τρύπα. Τα έριχνα ένα ένα και άκουγα το θόρυβο που έκαναν μετά από λίγο, κόκαλο να χτυπάει κόκαλα μέσα στο σκοτάδι της τρύπας... χρουκ... χρουκ... Ναι... χιλιάδες ψυχές εκεί μέσα στοιβαγμένες».

Ο παπα-Γιάννης έπιασε το χερούλι της καταπακτής και τράβηξε. Ένα τετράγωνο σκοτάδι πρόβαλε στο πάτωμα γεμίζοντας το τσαγκάρικο με μια γλυκερή οσμή υγρασίας. Φαίνονταν μερικά ξύλινα σκαλιά να κατεβαίνουν και μετά τίποτα.

«Και γιατί πετούν τα κόκαλα στο Χωνευτήριο;»

«Γιατί; Μα γιατί στο Σμου δεν υπάρχουν αρκετοί τάφοι για όλους. Κάθε οικογένεια έχει από έναν, δύο το πολύ. Ας πούμε ότι κάποιος πεθαίνει, τον θάβουν. Όταν μετά από τρία τέσσερα χρόνια ο νεκρός λιώσει, τον ξεθάβουν για να μπει ο επόμενος. Ο χώρος στο νησί είναι πολύτιμος, και ο Χάρος έχει πάντα δουλειά. Το Χωνευτήριο,

λοιπόν, αιώνες τώρα, γεμίζει στρώσεις και στρώσεις».

«Οπότε» απάντησε η Ισιδώρα «οι τάφοι δεν είναι η τελευταία κατοικία που λέμε. Είναι ο ενδιάμεσος σταθμός, ένα διαμέρισμα με ενοίκιο. Η τελευταία κατοικία όλων μας θα είναι το Χωνευτήριο. Εκεί μας χωνεύει η γη. Στον τάφο, απλώς μας μασάει πριν μας καταπιεί».

«Μερικές φορές μιλάς σαν τον πατέρα σου. Του μοιάζεις τόσο! Σου λείπει μόνο το μούσι, το ράσο... Εμ, η γενειάδα, είκοσι πόντοι ύψος... Χμ, τέλος πάντων, καταλαβαίνεις τι θέλω να πω. Μερικές φορές, όταν σε βλέπω να περπατάς, λέω πως στα δέκα βήματα το ένα το κάνεις με τέτοιο τρόπο που είναι σαν να βαδίζει ξανά στο Σμου ο φίλος μου ο Λαξευτής. Πολύ θα ήθελα να τον ξανάβλεπα».

Ο παπα-Γιάννης έμεινε σιωπηλός περισσότερο απ' ό,τι συνήθιζε. Η Ισιδώρα τον σκούνησε απαλά στους ώμους.

«Παπα-Γιάννη;»

«Εμ; Παρακαλώ;»

«Το Χωνευτήριο των Βιβλίων, είπες ότι πρέπει να κατεβούμε εκεί κάτω».

«Οπωσδήποτε, καλά που μου το θύμισες. Είχα ξεκινήσει μέσα στο κεφάλι μου ακόμα μια συνομιλία. Θέλεις να μάθεις το θέμα; Λέγαμε για τη μετά θάνατον ζωή. Είναι πολύ πεισματάρης, ξέρεις, επιμένει πως υπάρχει κόλαση και παράδεισος. Σύμφωνα όμως με το κεφάλαιο 37, στίχος 22 του Βιβλίου των Σχεδόν Νεκρών, η μετά θάνατον ζωή απλώς δεν –»

«Παπα-Γιάννη, το Χωνευτήριο;»

«Ναι, βέβαια, ας κατεβούμε. Μισό λεπτό, όμως. Πριν κατεβούμε σε μια τόσο αρχαία κρύπτη, πρέπει να είμαστε σίγουροι πως έχουμε πάρει όλα τα απαραίτητα

μέτρα ασφαλείας».

Ο παπα-Γιάννης έπεσε μπρούμυτα δίπλα στην ανοιχτή κάθοδο της καταπακτής.

«Κράτα με από τον ποδόγυρο της φόρμας μου, Ισιδώρα. Σφιχτά, έτσι μπράβο. Πρέπει να βάλω όλο το κεφάλι μου μέσα στο άνοιγμα μέχρι τον λαιμό. Ακόμα λίγο. Τέλεια. Βαθιά ανάσα τώρα...

»**Είναι κανείς εκεί κάτω;**» ξεφώνισε ο παπα-Γιάννης.

Η Ισιδώρα ξαφνιασμένη τον τράβηξε απότομα σε όρθια θέση.

«Μα τι κάνεις, παπα-Γιάννη; Αν υπάρχει κάτι εκεί κάτω περιμένεις να σου απαντήσει;»

«Εγώ... Κάποια μέτρα ασφαλείας έπαιρνα παλιά πριν κατεβώ αλλά δεν τα θυμάμαι πια. Κάτι διάβαζα, ένα ξόρκι ίσως... Πού το έχω βάλει;»

Η Ισιδώρα δεν άντεχε να βλέπει τον παπα-Γιάννη μπερδεμένο και δυστυχή.

«Ίσως αν υπάρχει κάτι εκεί κάτω να το τρομάξουμε» του είπε.

«Μάλιστα! Δεν αποκλείεται! Ας ξεκινήσουμε. Φαντάζομαι ότι μετά από όλα αυτά δε θα θέλεις να περάσεις πρώτη, ε;»

«Μετά από σένα».

«Δεν έχεις να φοβάσαι τίποτα» είπε εκείνος κατεβαίνοντας τα πρώτα σκαλιά. Σε λίγο μόνο το φαλακρό του κεφάλι εξείχε από το πάτωμα. Το υπόλοιπο σώμα του ήταν στο σκοτάδι.

«Έλα, αυτό δεν είναι χωνευτήριο ανθρώπων, σαν το άλλο που λέγαμε. Είναι ένα αλλιιώτικο χωνευτήριο. Είναι το Χωνευτήριο των Βιβλίων. Βιάσου, θα σε περιμένω

κάτω».

Κάτω, πολύ κάτω. Η Ισιδώρα πάτησε πάνω σε κάτι μαλακό. Ο παπα-Γιάννης καταριόταν γιατί δεν μπορούσε να βρει κάποιο διακόπτη. Πέρασε λίγη ώρα και το μόνο που φαινόταν ήταν το άνοιγμα της καταπακτής πάνω από τα κεφάλια τους, μικρό και λευκό σαν σπιρτόκουτο.

Ψαχουλεύοντας τους υγρούς πέτρινους τοίχους, η Ισιδώρα προσπαθούσε να βρει κι εκείνη τον άφαντο διακόπτη. Δε στάθηκε πιο τυχερή.

«Παπα-Γιάννη, ένα ξόρκι για λίγο φως;»

«Όχι ξόρκια εδώ μέσα! Θα τον βρω τον διακόπτη, κάπου εδώ είναι, λίγο πάνω, λίγο πιο πέρα...»

Με έναν απαλό βόμβο μερικά εντοιχισμένα λαμπάκια ζωντάνεψαν και έδωσαν την αμυδρή τους λάμψη στον χώρο.

Οι δυο τους βρίσκονταν στο εσωτερικό ενός ευρύχωρου πηγαδιού. Κάτω από τα πόδια τους και σε όλη την επιφάνεια υπήρχαν βιβλία. Δεν ήταν βαλμένα με τάξη. Έδιναν την εντύπωση πως κάποιος τα είχε πετάξει από ψηλά.

«Πρόσεχε πού πατάς, Ισιδώρα. Ή, μάλλον, καλύτερα να καθίσουμε στο πάτωμα. Πάνω στα βιβλία, δηλαδή, γιατί πίστεψέ με, το πάτωμα είναι πολύ δύσκολο να το βρει κανείς».

Ο παπα-Γιάννης πήρε μερικούς τόμους και έφτιαξε ένα κάθισμα απιθώνοντας τον έναν πάνω στον άλλον. Η Ισιδώρα άνοιξε έναν μεγάλο άτλαντα και βολεύτηκε πάνω στις ιλουστρασιόν σελίδες του.

«Λοιπόν, το Χωνευτήριο των Βιβλίων φτιάχτηκε δεν ξέρουμε πότε και δεν ξέρουμε από ποιον ούτε και για-

τί. Αυτή με λίγα λόγια είναι η ιστορία του, ελπίζω να σε διαφώτισα. Στην επιφάνεια, όπου βρισκόμαστε, υπάρχουν τα πιο πρόσφατα βιβλία».

Η Ισιδώρα κοίταξε γύρω. Ένα πράσινο εγχειρίδιο με τίτλο *Οι Ευεργετικές Επιδράσεις του Φτερονίσματος* από τις εκδόσεις «Χαμένοι Καιροί» είχε ημερομηνία κυκλοφορίας μόλις τον περασμένο μήνα.

Υπήρχαν τόσο πολλές ανοιχτές σελίδες, τόσοι τίτλοι στα εξώφυλλα, υποσημειώσεις και παραπομπές, μικρά και μεγάλα γράμματα, που τα μάτια της έτρεχαν χωρίς να το θέλουν από τη μια λέξη στην άλλη και από το ένα βιβλίο στο διπλανό του με μια ταχύτητα που άρχισε να γίνεται βασανιστική.

«Ισιδώρα, όχι, μη διαβάζεις τίποτα. Είναι σημαντικό να μην κοιτάς τα βιβλία όταν είσαι μέσα στο Χωνευτήριο... Είναι επικίνδυνο, θα σου εξηγήσω. Αν δεν μπορείς να κάνεις αλλιώς, κλείσε τα μάτια σου και άκου τη φωνή μου».

Η Ισιδώρα υπάκουσε. Ακόμα και με κλειστά μάτια έβλεπε μπροστά της αράδες λέξεων που σχεδόν μπορούσε να διαβάσει.

«Στην επιφάνεια, λοιπόν, και για μερικές δεκάδες μέτρα κάτω από εδώ που καθόμαστε, βρίσκονται τα βιβλία της νεότερης εποχής, της δικής μας». Ο παπα-Γιάννης έπιασε ένα βιβλίο από τη ράχη, το έκανε να ανοιγοκλείσει σαν φτερά πουλιού και έπειτα το πέταξε σε μια γωνιά. «Βιβλία φτιαγμένα με τυπογραφικά στοιχεία και χαρτί από αυτά που γνωρίζεις.

»Πηγαίνοντας στις πιο κάτω στρώσεις, θα βρει κανείς τα βιβλία μιας περασμένης εποχής, φτιαγμένα από τομάρια ζώων, δεμένα περίτεχνα με νήματα, γραμμένα

στο χέρι και ζωγραφισμένα με μεγάλη λεπτομέρεια.

»Μετά έρχονται οι περγαμηνές, από τα εκατό μέτρα και κάτω, πακτωμένα ρολά από επεξεργασμένα δέρματα, τυλιγμένα και σφραγισμένα με κερί. Τα γράμματα πάνω τους είναι όλα κεφαλαία, δεν ξεχωρίζεις αρχή και τέλος. Σε μια περγαμηνή έγραφε, θυμάμαι, ΑΔΟΠΑΝΑ-ΣΑΤΑΡΚΕΜ.

»Και αν αυτή η γραφή είναι παράξενη, σκέψου ακόμα βαθύτερα, μετά τα διακόσια μέτρα, εκεί που ξεκινούν οι πάπυροι του Χωνευτηριού. Οι πάπυροι ανήκουν σε μια πραγματικά αρχαία εποχή του Σμου. Ζωγραφισμένα πάνω στους παπύρους έχει σειρές από ανθρωπάκια, παπάκια, κουκουβάγιες και κοφίνια, φτιάχνουν όλα τους λέξεις και νόημα. Όλα αυτά τα ονομάσαμε ιερογλυφικά, γιατί μας φαίνονται δύσκολα και γιατί πάντα μπερδεύουμε το ιερό με το πολύπλοκο. Τι ιερό έχει ένας σκαρβαβίος που σπρώχνει μια βιβριλιά, μου λες;

»Έπειτα κάτω από τους παπύρους, στα τριακόσια μέτρα από εδώ που είμαστε, με την ημερομηνία δημιουργίας τους ξεχασμένη πια, πιο αρχαίες και από τους αρχαίους παπύρους, υπάρχουν σωροί μικρές ταμπλέτες από πηλό ψημένο στον φούρνο. Τις ταμπλέτες αυτές τις κρατούσαν στις παλάμες τους όσο ακόμα ήταν νωπές και χάραζαν πάνω τους σημαδάκια με τα νύχια τους ή κάτι τέτοιο. Πρέπει να ήταν πολύ βρομιάρηδες οι γραφείς εκείνης της μακρινής εποχής. Φαντάσου να τριγυρνάς συνεχώς με χώμα κάτω από τα νύχια σου...

»Αυτά έχει μέσα του το Χωνευτήρι των Βιβλίων, κείμενα από όλες τις εποχές στοιβαγμένα όπως τα κόκαλα στο Χωνευτήρι του νεκροταφείου. Όσο πιο βαθιά τόσο πιο παλιά κείμενα, όπως όσο πιο βαθιά τόσο πιο παλιοί

νεκροί».

«Τι βρίσκεται κάτω από τις ταμπλέτες; Εκεί είναι το πάτωμα, το τέλος;»

«Μέχρι εκεί μπορώ να σου πω με σιγουριά τι υπάρχει» απάντησε διστακτικά ο παπα-Γιάννης. «Παρακάτω δεν ξέρω παρά μια ιστορία. Ένας παλιός επίσκοπος θέλησε να δει αν πράγματι υπάρχουν κι άλλα κείμενα, αρχαιότερα, μέσα στο Χωνευτήρι. Έφτασε βαθύτερα απ' ό,τι είχε φτάσει κανείς. Η παράδοση μιλάει για κάτι πλάκες από σκούρο οφιδιανό, πέτρωμα που δεν υπάρχει στο Σμου. Πάνω στις πλάκες είδε χαράγματα. Τώρα αυτά μπορεί να ήταν γράμματα, μπορεί και να ήταν αυλάκια που τα έφτιαξε το υπόγειο νερό, τυχαία ορνιθοσκαλίσματα. Πάντως αυτός ο επίσκοπος έμεινε στην ιστορία ως ο Βάραθρος ο Αλλοπρόσαλλος. Το όνομα αυτό του το έδωσαν όταν βγήκε από το Χωνευτήρι. Δεν έλεγε σε κανέναν τι είχε δει παρά μόνο έκανε παλαβά πράγματα. Μερικές από τις τελευταίες πράξεις της ζωής του ήταν να ξυρίσει το κεφάλι του και να γυρνάει στους δρόμους χορεύοντας σούστα, φωνάζοντας πως το τέλος έχει ήδη έρθει και τρώγοντας μόνο σουπιές. Η Εκκλησία τον ανακήρυξε Άγιο.

»Εχεις αρχίσει να καταλαβαίνεις τώρα γιατί σου είπα να μη χρησιμοποιήσεις μαγεία εδώ μέσα;»

«Καταλαβαίνω. Ένα ξόρκι θα μπορούσε να ενοχλήσει πράγματα που εδώ μέσα αναπαύονται.»

«Και ναι και όχι. Ξέρεις, τα βιβλία δεν ησυχάζουν λεπτό. Μη γελιέσαι... Τα βιβλία στο Χωνευτήρι διαβάζουν συνεχώς τον εαυτό τους.»

Ο παπα-Γιάννης το είπε αυτό σαν να φιθύριζε ένα μεγάλο μυστικό.

«Τα βιβλία διαβάζουν τις ίδιες τους τις λέξεις;»

«Σσς, πιο σιγά! Μα και βέβαια... Αυτή είναι η δουλειά τους. Να ξέρουν τι γράφουν και κυρίως να μην τα ξεχνούν. Ένα βιβλίο που σταματάει να διαβάζει τον εαυτό του, αργά ή γρήγορα θα καταλήξει με λευκές σελίδες. Συμβαίνει και αυτό».

«Και τι παθαίνει ένα τέτοιο βιβλίο; Το πετάς;»

«Δεν πετάω τίποτα, δεν αγγίζω τίποτα εγώ. Είναι άδικος κόπος. Πες μου, θα έμπαινες ποτέ στη διαδικασία να μαζέψεις από τον πάτο της θάλασσας όλα τα άδεια καβούκια;»

«Είναι ανόητο».

«Είναι και άδικο. Γιατί αργά ή γρήγορα κάποιος θαλάσσιος ζώακι θα διαλέξει το άδειο καβούκι, θα μπει μέσα του και θα αποκτήσει καινούριο σπίτι. Έτσι το καβούκι δε θα είναι πια άδειο».

Η Ισιδώρα προσπάθησε να μαντέψει τις αναλογίες. Άδειο καβούκι – άδειο βιβλίο. Τι γινόταν, δηλαδή; Κάποιο γεμάτο βιβλίο θα διάλεγε το άδειο και θα...

«Τα βιβλία όταν βρουν άδειο βιβλίο φτιάχνουν ένα αντίτυπο του εαυτού τους. Μετακομίζουν ή πολλαπλασιάζονται;»

«Και τα δυο συμβαίνουν. Μερικά βιβλία, μάλιστα, δεν αντιγράφονται μόνο αλλά φτιάχνουν και ολοκαινούρια βιβλία. Χα! Βιβλία που έχουν συγγραφέα ένα βιβλίο, τι έχεις να πεις;»

«Ποιος έφτιαξε αυτό το ξόρκι; Ο Κύριος ή οι Δαίμονες;»

«Δεν υπάρχει απάντηση σε αυτό που ρωτάς. Το πιο παράξενο σ' το είπα;»

Η Ισιδώρα αναρωτήθηκε τι άλλο πιο παράξενο απ' όλα αυτά θα μπορούσε να ακούσει. Ο παπα-Γιάν-

νης συνέχισε.

«Το Χωνευτήρι μέσα στο οποίο βρισκόμαστε, Ισιδώρα, είναι το μόνο μέρος στον κόσμο όπου τα βιβλία δε διαβάζουν μόνο τον εαυτό τους αλλά διαβάζονται και μεταξύ τους. Το ένα βιβλίο διαβάζει το άλλο, ανταλλάσσοντας συνεχώς γνώσεις.

»Φαντάσου. Εδώ μέσα υπάρχουν αρκετές λέξεις για να περιγράψουν ότι έχει συμβεί, ότι συμβαίνει και ότι θα συμβεί. Τα βιβλία πλέκουν τις λέξεις μεταξύ τους σε κάθε πιθανό συνδυασμό και... ξέχασα παρακάτω.

»Τέλος πάντων... Έτσι μπορούμε και κάνουμε προφητείες».

Η Ισιδώρα κοίταξε τα βιβλία: πλημμύριζαν τον χώρο σαν στάχια σε αλώνι. Βιβλία κάτω από τα πόδια της, κάτω, κάτω για εκατοντάδες μέτρα το ένα πάνω στο άλλο, το ένα μέσα στο άλλο. Ήταν παράξενο, πράγματι. Ένωσε για μια στιγμή πως το Χωνευτήρι, το πηγάδι με τα βιβλία, ένα πηγάδι χωρίς πάτο, την άφηγε για λίγο να πλεύσει στην επιφάνεια πριν την καταπιεί.

«Να, είναι απλό να κάνεις μια προφητεία όταν είσαι μέσα στο Χωνευτήρι. Ανοίγεις ένα βιβλίο και διαβάζεις».

«Ένα οποιοδήποτε βιβλίο;»

«Μάλιστα. Εκεί που θα πέσει πρώτα το μάτι σου είναι το λεγόμενο προφητικό μέλος».

Η Ισιδώρα σήκωσε τυχαία ένα βιβλίο από τον σωρό.

«Δηλαδή αν εγώ τώρα ανοίξω το βιβλίο αυτό που έχει τίτλο *Αποτυχία και πώς να την Πετύχετε*, θα μου δώσει μια προφητεία;»

«Μην υποτιμάς τα βιβλία. Όσο χαζά και αν σου φαίνονται, πάντα υπάρχει κάτι χρήσιμο στις σελίδες τους. Άλλωστε είπαμε, τα βιβλία του Χωνευτηριού γνωρίζουν

πολύ περισσότερα απ' όσα γράφουν».

Η Ισιδώρα άφησε το βιβλίο που κρατούσε και έπιασε ένα διπλανό του. Αυτήν τη φορά της έλαχε ένα δερματόδετο ιατρικό εγχειρίδιο με τίτλο *Ενδιαφέρουσες μορφές Ποδάγρας*. Αναστέναξε βαθιά, άνοιξε το βιβλίο σε μια οποιαδήποτε σελίδα και τα μάτια της έπεσαν πάνω στη λέξη:

Τέλος, όταν η αποτυχία έρχεται τότε σημαίνει πως πετύχατε.

«Έρχεται» είπε η Ισιδώρα. «Αυτήν τη λέξη είδα πρώτα».

«Ωραία» απάντησε ο παπα-Γιάννης «τώρα έχουμε ένα σημάδι. Μια προφητεία αποτελείται από τουλάχιστον τρία σημάδια. Αν δεν είμαστε ικανοποιημένοι μαζεύουμε έξι σημάδια, και αν πάλι δε βγάζουμε νόημα, μαζεύουμε δώδεκα. Εμπρός, άνοιξε το επόμενο βιβλίο».

Βουτώντας εκεί περίπου που τέλειωναν τα πόδια της, η Ισιδώρα έπιασε έναν κιτρινισμένο τόμο σαν ραμμένη εφημερίδα, τον άνοιξε και διάβασε:

Το βόδι που έρχεται καταπάνω σας...

«Περίεργο» είπε η Ισιδώρα κλείνοντας το βιβλίο. «Πάλι “έρχεται”. Το δεύτερο σημάδι είναι ίδιο με το πρώτο».

«Είσαι σίγουρη;» ρώτησε ο παπα-Γιάννης. «Αδύνατον. Τα σημάδια όταν τα βάζουμε το ένα κοντά στο άλλο πρέπει να σχηματίζουν πρόταση με νόημα. Τι σημαίνει “έρχεται, έρχεται”; Μήπως η σωστή λέξη που είδες είναι “το βόδι”; “Έρχεται το βόδι” είναι μια απολύτως ορθή πρόταση!»

«Όχι, είμαι σίγουρη, τα μάτια μου πρώτα είδαν τη

λέξη “έρχεται”».

«Άσε, θα σου δώσω εγώ το επόμενο βιβλίο, εσύ δεν ξέρεις να διαλέγεις». Ο παπα-Γιάννης πέρασε λίγη ώρα ανακατεύοντας τα βιβλία τριγύρω. Μερικά τα σήκωνε, τα έφερε κοντά στο αυτί του και τα χτυπούσε με το δάχτυλο σαν να ήταν καρπούζια για πούλημα. Δε φαινόταν ευχαριστημένος. Τέλος, έβαλε το χέρι του βαθιά. Σπρώχνοντας και σκαλίζοντας έφερε στην επιφάνεια ένα παχύ, γαλάζιο χειρόγραφο.

«Λεξικό της Αρχαίας Σμουτικής. Πάρ’ το και διάβασε».

Η Ισιδώρα άνοιξε το λεξικό και είπε φωναχτά:

«Κακοκαιρία **έρχεται**, φούρια και πουντοζάλη».

Κάτι δεν πήγαινε καλά με αυτή την προφητεία.

Πισω στο μικρο τσαγκαρικό, ο παπα-Γιάννης είχε πέσει σε βαθιά περισυλλογή.

«Δώδεκα σημάδια μαζέψαμε, και τα δώδεκα έλεγαν ότι κάτι έρχεται. Δεν έχει ξαναγίνει κάτι τέτοιο. Αυτή η προφητεία παραείναι γενική. Εμείς θέλαμε να μάθουμε αν ήταν Άγγελοι ή Δαίμονες αυτοί που σε επισκέφτηκαν. Αν ο απρόσωπος Άγγελος ήταν όντως ο Γαβριήλ... Λυπάμαι που δεν μπόρεσα να βοηθήσω».

«Τι να κάνω τώρα; Δεν μπορώ να πολεμήσω μόνη μου. Ο Γαβριήλ προφήτεψε πως θα πεθάνω».

«Άκου, Ισιδώρα. Εφόσον αυτό το πράγμα, ότι και να είναι, έρχεται, όπως είπαν τα σημάδια, εσύ πρέπει να φύγεις. Φύγε από το Σμου. Σήμερα κιόλας».

«Και πού να πάω;»

«Κάπου που μπορείς να κρυφτείς εύκολα. Κάπου

που να μη σε ξέρουν. Στο Σμου σε ξέρουν όλοι. Τους ανθρώπους να φοβάσαι. Αυτοί είναι που κάνουν το θέλημα των Αγγέλων και των Δαιμόνων. Εδώ οι άνθρωποι ξέρουν πού να σε βρουν, φύγε από το Σμου...»

«Ήσουν πάντα καλός μαζί μου, παπα-Γιάννη» είπε η Ισιδώρα.

Ο παπα-Γιάννης την κοίταξε πολλή ώρα αμίλητος. Κάτι είχε συμβεί.

«Α! Ισιδώρα, εδώ είσαι; Καλώς όρισες, τι μπορώ να κάνω για σένα;» είπε τελικά.

Η Ισιδώρα χαμογέλασε. Ο παπα-Γιάννης είχε παραγεράσει. Παλιά έχανε δυο τρία επεισόδια, τώρα όμως το μυαλό του κολλούσε για τα καλά.

Έπλεξε τα δάχτυλά της σε ένα πολύπλοκο σχήμα και ακούμπησε ανεπαίσθητα τις πρόκες που της είχε χαρίσει ο παπα-Γιάννης. Η γητειά τις έκανε να λιώσουν και να πάρουν το επιθυμητό σχήμα: έβγαλε από την τσέπη της ένα ασημί νόμισμα.

«Ήρθα να σου δώσω τα χρήματα που σου χρωστώ γι' αυτά τα υπέροχα μπουτάκια που μου έφτιαξες».

«Αλήθεια; Σου έφτιαξα εγώ υπέροχα μπουτάκια;»

«Ναι, παπα-Γιάννη, από αυτά που φοράς όταν είναι να πας μακρινό ταξίδι».

«Φεύγεις, λοιπόν; Δε μου το έλεγες πιο νωρίς να σου φτιάξω μερικά σάντουιτς για να πάρεις μαζί σου...»